

Trgovanje na borzi

Pomembne smernice za trgovanje preko spleta.

Za uspešno naročanje preko spleta je pomembno, da poznate spodaj navedene smernice. Če boste upoštevali potek naročanja, kot je opisan v spodnjem dokumentu, boste hitro in upamo, da tudi donosno, lahko trgovali z vrednostnimi papirji.

Uporaba identifikacijske številke

Pri naročanju in iskanju vrednostnih papirjev naj bi se uporabljala ISIN koda (International Securities Identification Number). Vse maske v spletni aplikaciji POSO Online Banking za vrednostne papirje (pregled postavk, knjiga naročil, podrobnosti o posameznih postavkah, podrobnosti o posameznih naročilih, promet itd.) se prikazujejo z ISIN kodo.

Podatki o prikazanih tečajih vrednostnih papirjev

Za podatke o tečajih in iz njih izračunanih vrednosti ne jamčimo. Vsi podatki o tečajih so pretekle vrednosti. Namenjeni so orientaciji in niso tečaji, po katerih se naročilo dejansko izvrši. Tečaji se lahko spremenijo predvsem v času od trenutka naročila do njegove izvršitve.

Naročanje po telefonu

Vaš svetovalec sprejema Vaša naročila za nakup vrednostnih papirjev tudi, če nimate dostopa do interneta. Pogoj za to je ureditev telefonske linije za račun in depo (enkratno dejanje). Strokovnih oziroma vsebinskih informacij po telefonu ne dajemo. Če imate vprašanja o posameznem proizvodu ali banki, se obrnite na Vašega svetovalca.

Cenovni in tečajni limiti

Izbirate lahko med naslednjimi limiti:

Tržno naročilo	Naročilo se izvrši po naslednjem tečaju, ki se oblikuje na borzi.
Omejeno naročilo	Naročilo se izvrši samo do določenega tečaja (ob nakupu) oziroma samo od določenega tečaja naprej (ob prodaji). Ta tečaj določite z vnosom v za to predvideno polje. Limit vpišite v polje „višina limita“.

Limiti z decimalkami

Načeloma lahko navedete limit z največ štirimi decimalkami. Vendar upoštevajte, da se borze in tudi posamezni vrednostni papirji razlikujejo v tem, koliko decimalk dovoljujejo. Tehnična kontrola s tem v zvezi žal ni možna, v večini primerov pa lahko izhajate iz tega, da sta dovoljeni dve decimalki. Če vpišete limit z več decimalkami, kot jih izbrana borza dovoljuje za zaželeni vrednostni papir, Vašega naročila ne bo mogoče posredovati naprej.

Dodatki k limitu

Definirate lahko morebitne pogoje, pod katerimi želite kupovati ali prodajati. Če pri dodatku k limitu izberete polje „standard (brez dodatka)“, se bo naročilo posredovalo naprej brez dodatka k limitu. To je običajni primer!

Noben od navedenih dodatkov k limitu pa ne štiti pred delno izvršitvijo naročila, t. p. da se posamezni deli naročila lahko izvršijo po različnih cenah.

POSO Online Banking omogoča naslednje dodatke k limitu:

StopMarket, StopLimit.

„Stop limit“ naročilo

„Stop limit“ naročilo je naročilo, ki se avtomatično vstavi v splošno knjigo naročil kot omejeno (limitirano) naročilo, čim nakupna oziroma prodajna cena doseže ali prebije določeno cenovno raven (limit).

Stop tržno naročilo

Stop tržno naročilo je naročilo, ki se avtomatično vstavi v splošno knjigo naročil kot tržno naročilo (market order), čim nakupna oziroma prodajna cena doseže ali prebije določeno cenovno raven (limit).

Stop naročilo

Na določenih borzah (npr. nemških borzah s tradicionalnim parketnim trgovanjem), pa tudi za določene vrste vrednostnih papirjev, se sprejemajo samo stop tržna naročila (limit: tržno naročilo, dodatek k limitu: stop tržno naročilo) ali se ne sprejemajo nobena stop naročila.

Prosimo, da vnesete pravilno stop ceno. Če oddate nakupno naročilo, mora biti stop cena nad aktualnim tečajem, pri prodajnih naročilih mora biti stop cena pod aktualnim tečajem. Če te podatke v obrazcu (maski) za naročanje vpišete napačno, naročila ni mogoče posredovati naprej.

Opozorilo glede naročil nelikvidnih vrednostnih papirjev

Posebna previdnost je potrebna pri naročilih z zelo majhnim prometom. Tržno naročilo lahko pomeni, da se Vaše naročilo izvrši po za Vas zelo neugodnem tečaju. Priporočljivo je torej, da nelikvidne vrednostne papirje naročate samo z (obsežnim) limitom.

Veljavnost

Veljavnost naročila lahko določite poljubno vse do zadnjega dneva meseca, ki sledi mesecu naročila (sobote, nedelje in prazniki se ne prikazujejo). Dodatno lahko določite veljavnost naročila po hitri izbiri za dan, teden, do zadnjega dneva meseca oziroma zadnjega dneva naslednjega meseca oziroma lahko poiščete dan v koledarju.

Borze, menjava borze

Pri nakupnem naročilu se prikažejo samo tiste borze, na katerih kotira izbrani vrednostni papir. Pri nakupnih naročilih se rezervira borza po načelu najboljše možne izvršitve (BestExecutionPolicy). Sprememba je možna kadarkoli.

Pri prodajnem naročilu se borza določi vnaprej (borza, na kateri se je vrednostni papir kupil). Le izjemoma je mogoče zamenjati borzo (npr. znotraj nemških borz s tradicionalnim parketnim trgovanjem).

Posredovanje naročila

Vsa naročila se načeloma takoj preko elektronske pošte ali preko borznega posrednika posredujejo izbrani borzi. Naročila se pošiljajo ob delovnih dnevih (od ponedeljka do petka razen ob praznikih, ki jih določa zakon) med 8.00 in 22.00 uro.

V sistem ELBA internet so vključene te borze:

Prosimo upoštevajte, da so trgovski običaji na posameznih borzah različni. Borza lahko te običaje načeloma spremeni kadarkoli. Spodaj navedeni podatki o razpoložljivih borzah so indikativni, niso nujno popolni in podajajo stanje z majem 2008. Navedeni trgovni časi morda ne veljajo za vse borzne segmente oziroma so mogoča odstopanja zaradi prestavitve na poletni/zimski čas. Poleg tega opozarjamo, da borze lahko podajajo tečaje vrednostnih papirjev v drugi valuti, kot je glavna valuta borze.

Podrobnejše informacije o posameznih borzah in tamkajšnjih pravilih in trgovskih običajih najdete na spletni strani ustrezne borze.

Dežela	Kratika	Oznaka	Trgovalni časi	Valuta na borzi	Povezava k borzi
Avstrija	XVIE	Xetra Wien	09:15 - 17:30	EUR	link
Nemčija	XETR	Xetra Frankfurt	09:00 - 17:30	EUR	link
	XFRA	Parkett Frankfurt	09:00 - 20:00	EUR	link
	XMUN	München	09:00 - 20:00	EUR	link
	XDUS	Düsseldorf	09:00 - 20:00	EUR	link
	XSTU	Stuttgart	09:00 - 20:00	EUR	link
	XHAM	Hamburg	09:00 - 20:00	EUR	link
	XHAN	Hannover	09:00 - 20:00	EUR	link
	XBER	Berlin-Bremen	09:00 - 20:00	EUR	link
ZDA	XASE	American Stock Exchange	15:30 - 22:00	USD	link
	XNYS	New York Stock Exch.	15:30 - 22:00	USD	link
	XNMS, XOTC, 1OTC	NASDAQ	15:30 - 22:00	USD	link
Nizozemska	XAMS	Amsterdam	09:00 - 17:30	EUR	link
Francija	XPAR, XFMN	Paris	09:00 - 17:30	EUR	link
Belgija	XBRU	Bruselj	09:00 - 17:30	EUR	link
Italija	XMIL	Milan	09:30 - 17:30	EUR	link
Spanija	XMAD	Madrid	09:00 - 17:30	EUR	link
Portugalska	XLIS	Lizbona	09:00 - 17:30	EUR	link
Velika Britanija	XLON	London	09:00 - 17:30	GBP	link
Svica	XSWX, XQMH	Zürich	09:00 - 17:30	CHF	link
	XVTX	Virt-X	09:00 - 17:30	CHF	link
Danska	XCSE	Kopenhagen	09:00 - 17:00	DKK	link
Finska	XHEL	Helsinki	09:00 - 17:30	EUR	link
Svedska	XSSE	Stockholm	09:30 - 17:30	SEK	link
Norveška	XOSL	Oslo	10:00 - 16:30	NOK	link
Grčija	XATH	Atene	10:30 - 15:30	EUR	link
Irska	XDUB	Dublin	09:00 - 17:30	EUR	link
Ceška	XPRA	Praga	09:30 - 16:00	CZK	link
Madžarska	XBUD	Budimpešta	09:00 - 16:30	HUF	link
Poljska	XWAR	Varšava	10:00 - 16:00	PLN	link
Slovaška	XBRA	Bratislava	10:00 - 16:00	SKK	link
Bolgarija	XBUL	Sofija	08:30 - 12:00	BGN	link
Romunija	XBSE	Bukarešta	09:00 - 13:15	RON	link
Kanada	XTSE, XTSX	Toronto	15:30 - 22:00	CAD	link
	XMON	Montreal	15:30 - 22:00	CAD	link
Avstralija	XASX	Sydney	02:00 - 08:00	AUD	link
Japonska	XTKS	Tokio	02:00 - 08:00	JPY	link
Indonezija	XJKT	Jakarta	04:30 - 11:00	IDR	link
Singapur	XSGB, XSES	Singapur	03:00 - 11:00	SGD	link
Tajska	XBKK	Bangkok	05:00 - 10:30	THB	link
Nova Zelandija	XNZE	Wellington	22:00 - 05:00	NZD	link
Južna Afrika	XJSE	Johannesburg	08:00 - 16:00	ZAR	link

Prikazovanje izvršenih naročil

Izdelava potrdil o izvršitvi oziroma obračunov je odvisna med drugim od borze, delne izvršitve in tujih valut. Zaradi tega je naročila mogoče obračunati tudi še po poteku veljavnosti.

Iz tega razloga je v primeru ponovnega naročila potrebno preveriti, ali se je naročilo morda že izvršilo, da se preprečijo dvojna naročila.

Naročilo se lahko nahaja v več fazah. S pomočjo knjige naročil, kjer je naveden status naročila, lahko ugotovite, v kateri fazi se naročilo nahaja:

Naročilo sprejeto

Naročilo je prispelo v sistem; odposlano je bilo oziroma bo v kratkem odposlano.

Naročilo izvršeno

Naročilo se je izvršilo na borzi; obračun je na vpogled v knjigi naročil.

Naročilo delno izvršeno

Naročilo se je na borzi lahko le delno izvršilo. Preostali del ostaja aktiven na borzi do poteka veljavnosti.

Veljavnost potekla

Veljavnost naročila je potekla.

(Ta status ne pomeni nujno, da se naročilo ni izvršilo!)

Preklic sprejet

Naročilo za preklic je prispelo v sistem; odposlano je bilo ali bo v kratkem odposlano. (Ta status ne pomeni nujno, da se naročilo ni izvršilo!)

Naročilo izvršeno / preklic odklonjen

Naročilo se je kljub preklicu v celoti izvršilo, obračun je na vpogled v knjigi naročil.

Naročilo delno izvršeno / preklic odklonjen

Naročilo se je kljub preklicu na borzi delno izvršilo, obračun delne izvršitve je na vpogled v knjigi naročil. Preostali del ostaja aktiven na borzi do poteka veljavnosti. Naročilo za preklic še odprtega naročila se lahko sprejme kadarkoli.

Preklic

Važno: Naročilo za preklic se posreduje borzi, če naročilo še ni bilo izvršeno. Oddano naročilo za preklic ne pomeni nujno, da je naročilo dejansko bilo preklicano. Lahko se zgodi, da naročila ni mogoče več preklicati, ker je prvotno naročilo bilo že izvršeno, čeprav knjiga naročil ne prikazuje potrdila za izvršitev.

Iz tehničnih razlogov ni mogoče preklicati naročil v zvezi z investicijskimi skladi.

Pravila v primeru kratke pozicije (short position)

Kratke pozicije (prodaje na prazno) niso dovoljene. V posameznem primeru kljub temu lahko nastanejo, če se prodaja izvrši dvakrat in se s tem proda več kosov kot jih je bilo prej v depozitu. To se lahko zgodi v primeru preklica naročila, vendar se to dogaja zelo poredko. Stranka mora kratko pozicijo izravnati takoj, ko se pojavi. Če stranka tega v teku enega dneva ne stori, je banka upravičena, da izravna kratko pozicijo brez naročila stranke in strankin račun obremeni z vsemi nastalimi stroški in stranskimi pristojbinami.

Obvestilo o napaki: Prenos podatkov ni bil uspešen

Če se potem, ko je bilo naročilo sprejeto, prikaže obvestilo o napaki „Prenos podatkov ni bil uspešen“, je kljub temu mogoče, da je bilo naročilo odposlano (težave z linijo so nastale šele po oddaji naročila). Prosimo, da pred ponovnim naročilom v knjigi naročil preverite, ali je oddano naročilo tam prikazano.

Delne izvršitve

Naročila vrednostnih papirjev se občasno izvršijo samo delno s tem, da se kupi le del naročenega števila vrednostnih papirjev. Delne izvršitve posameznih dnevov se zberejo, obračun je samo eden. Pri delno izvršenih naročilih je naročilo za odprti (neizvršeni) del mogoče preklicati. Ker pa se delna naročila zbirajo, se obračunajo s časovnim zamikom (običajno 1 dan po izvršitvi).

Odprta prodajna naročila

Če za določeno postavko vrednostnih papirjev iz depoja obstaja še ne izvršeno prodajno naročilo, je v seznamu vrednostnih papirjev, pa tudi v prodajni maski pod to postavko še vedno prikazana celotna količina. Če se ponovno proda celotna količina, se prikaže obvestilo o napaki „prodaja v tej količini ni mogoča“. V seznamu vrednostnih papirjev so vrednostni papirji z odprtimi prodajnimi naročili posebej označeni z zvezdico v polju „količina“; dodatno je pod seznamom pripisana legenda.

Približni izračun tečajne vrednosti

Približna tečajna vrednost pri naročilu preko POSO Online Banking se izračuna tako:

pri tržnem naročilu: količina * zadnji tečaj v podatkovni bazi

pri omejenem naročilu: količina * vnešeni limit

Upoštevajo se tudi stroški, obresti po kosu in morebitni davki.

Zbris naročila, ki ga izvrši borza/banka

Borza ali banka je v raznih primerih upravičena, da odprta naročila v zvezi z vrednostnimi papirji zbrše oz. naročilo na novo vstavi v sistem.

Borza lahko zbrše naročilo med drugim v primeru prekinitve volatilitnosti, izplačila dividend, ukrepov v zvezi s kapitalom, napak pri trgovanju (mistrades), prekinitev trgovanja itd. Borza tudi ne sprejema naročil z napačnimi zneski limita, napačnimi stop cenami, napačno veljavnostjo itd.

V teh primerih banka naročila prekliče, stranka pa mora dati novo naročilo.

Tuje valute

Pri poslih v tujih valutah (naročila vrednostnih papirjev, pri katerih se trgovalna in obračunska valuta vrednostnega papirja razlikujeta – npr. delnica Združenih držav se trguje preko računa v evrih) obračuna ni mogoče izvršiti takoj, ker v tem času še ni določen devizni tečaj, po katerem se sestavi obračun. Upošteva se devizni denarni tečaj (pri prodaji) oz. zahtevana cena (pri nakupu) naslednjega dne:

dan izvršitve + valutni dnevi v skladu z borznimi običaji – 2 delovna dneva
najmanj pa en delovni dan po dnevu izvršitve